

DOI: <https://doi.org/10.36885/nzdpm.2020.36.215-218>

УДК 595.741

Середюк Г. В.¹, Мателешко О. Ю.²

**ЗНАХІДКИ МУРАШИНОГО ЛЕВА *DENDROLEON PANTHERINUS*
(FABRICIUS, 1787) (NEUROPTERA, MYRMELEONTIDAE) НА ЗАКАРПАТТІ**

Dendroleon pantherinus (Fabricius, 1787) – теплолюбний вид, що населяє ксеротермні біотопи лісової зони. Поширений в південно-західній Європі, Франції, Румунії, Чехії, Словаччині, Словенії, на Балканах, на чорноморському узбережжі Турції, Грузії, Росії [3, 4, 8, 10]. Рідкісний по всьому ареалу, у багатьох європейських країнах та в Росії занесений до червоних списків і охороняється, хоча відсутній у Червоному списку МСОП. В Україні не має природоохоронного статусу, відомий дотепер лише з Кримського півострова [9].

Рис. 1. Зовнішній вигляд *Dendroleon pantherinus* (Fabricius, 1787) із Закарпаття.

Dendroleon pantherinus – комаха з тонкими ногами і прозорими крилами. Розмах крил – 6-7 см. Голова, тіло і ноги золотисто-жовті з бурим малюнком. Це один із найбільш помітних видів цієї родини, оскільки має характерні бурі плями на крилах (рис. 1).

Біологічні особливості виду остаточно не досліджені. На думку різних дослідників, *D. pantherinus* найчастіше асоційований із старими дубовими лісами низовин, де уникає занадто посушливих оселищ. Імаго можна побачити у період з липня по серпень [3, 6, 7]. Вони активні в нічний час, летять на штучне освітлення [3]. Хижі личинки, на відміну від більшості інших видів мурашиних левів малорухомі, не викопують типових ловчих лійок, а полюють із засідки. Їхнє тіло найчастіше вкрите сміттям та залишками хітинового покриву після линьки [2]. Личинки населяють дупла, що заповнені сухим детритом, іноді також їх можна побачити під корою дубів (*Quercus robur*, *Quercus pubescens*, *Quercus petraea*), бука (*Fagus sylvatica*), граба (*Carpinus sp.*), тополі (*Populus nigra*) та каштанів (*Castanea sp.*) [1, 3-5]. Популяції виду дуже розріджені, трапляються лише поодинокі особини. Невисока частота трапляння виду – його біологічна особливість, через яку він найбільш вразливий до впливу як природних, так і антропогенних чинників. Найбільшим лімітуючим чинником, що впливає на чисельність та стабільність популяцій є кількість дуплистих дерев.

На Закарпатті, нами відмічено три особини виду. Зокрема, в околицях м. Берегове: г. Велика Берегівська, 250 м над р. м. (48.196232, 22.683906), 17.08.2017; 24.08.2017; 02.08.2019. Екземпляри зберігаються в приватних колекціях авторів.

Комахи знайдені мертвими в довгоіснуючих калюжах на дорозі між лісовим масивом і закинутими виноградниками. Ймовірно, мурашині леві вилітають вночі з лісу на відкритий простір над дорогою, що межує на заході із заповідним урочищем «Берегівське горбогір'я», яке створене для охорони лісового масиву. Середній вік лісу – близько 100 років. Основною лісоутворюючою породою є дуб скельний (*Quercus petraea*), а вище за схилом – липа срібляста (*Tilia argentea*). Поодинокі ростуть липа серцелиста (*Tilia cordata*), клен звичайний (*Acer platanoides*), черешня (*Cerasus avium*), граб *Carpinus betulus*, а у підліску – бирючина звичайна (*Ligustrum vulgare*), ліщина звичайна (*Corylus avellana*). Вздовж узлісся трапляються старовікові дуби.

Для Закарпатської області та материкової України загалом цей вид зафіксовано вперше, переглянути координати на карті можна за допомогою веб-ресурсу Центр даних «Біорізноманіття України» (<http://dc.snmh.org/>) (рис. 2).

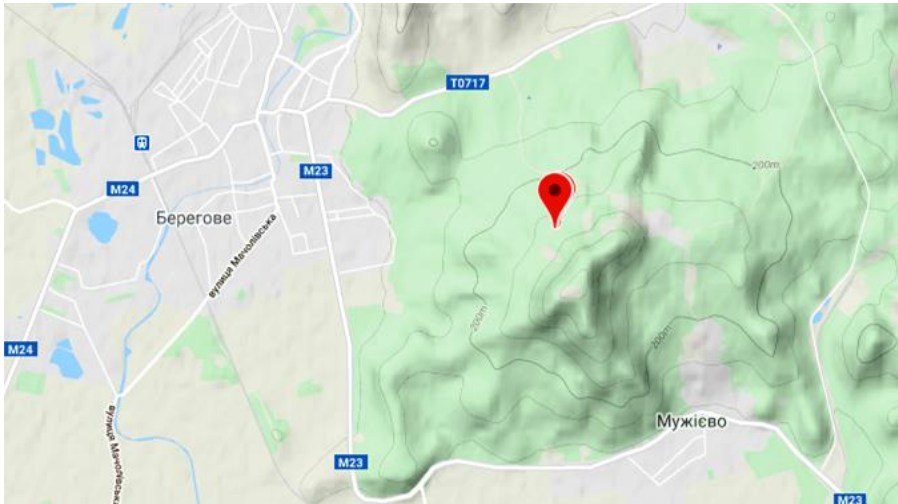

Рис. 2. Карта із зазначенням знахідок *Dendroleon pantherinus* (Fabricius 1787).

Наведені знахідки *D. pantherinus* дозволяють розширити сучасні уявлення про поширення його на території України і доповнюють список регіональної фауни комах Закарпатської області ще одним видом сітчастокрилих, що належить до числа рідкісних у фауні Європи. Також цей вид рекомендується нами до нового видання Червоної книги України. Збереження місць оселищ, а саме ділянок зі старими дуплистими деревами, сприятиме збереженню популяцій. Формально *D. pantherinus* охороняється у складі природної екосистеми резервату «Берегівське горбогір'я».

1. Andriollo T., Blanc M., Schönbacher C. & Hollier J. Données nouvelles de fourmilions (Neuroptera, Myrmeleontidae) pour le bassin genevois. *Entomo helvetica*. 2016. № 9. P. 13-18.
2. Badano D. & Pantaleoni R.A. The larvae of European Myrmeleontidae. *Zootaxa*. 2014. Vol. 3762(1). P. 1-71.
3. Colombo R., Bruand Y. & Danflous S. Contribution à la connaissance de *Dendroleon pantherinus* (Fabricius 1787) (Neuroptera: Myrmeleontidae). *Revue de l'Association Roussillonnaise d'Entomologie*. 2013. Vol. 22 (2). P. 47-53. Режим доступу: https://www.researchgate.net/profile/Pierre_Tillier/publication/267567240_Atlas_de_repartition_des_Fourmilions_en_France_Neuroptera_Myrmeleontidae/links/545361970cf26d5090a3ef28/Atlas-de-repartition-des-Fourmilions-en-France-Neuroptera-Myrmeleontidae.pdf
4. Devetak D., Podlesnik J. and Janækovioe F. Antlion *Dendroleon pantherinus* (Fabricius, 1787) (Neuroptera: Myrmeleontidae) in Slovenia. *Acta entomologica*. 2010. Vol. 18(2). P. 159-162.

5. Duelli P. Die Ameisenlöwen der Schweiz (N 155-162. Режим доступа: https://lacewing.tamu.edu/neuropterida/neur_bibliography/edoc12/duelli2010ref14312-19213.pdf
6. Gepp J. Ameisenlöwen und Ameisenjungfern. Myrmeleontidae. Eine weltweite Betrachtung unter besonderer Berücksichtigung Mitteleuropas. 3., neubearbeitete Auflage. Die Neue Brehm-Bücherei 589. Westarp Wissenschaften Verlagsgesellschaft, Hohenwarsleben, Germany. 2010. 168 pp.
7. Gepp J. & Hölzel H. Ameisenlöwen und Ameisenjungfern. Myrmeleontidae. Die Neue Brehm-Bücherei 589. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt. 1989. 108 pp.
8. Sumpich J. Records of three rare ant-lion (Neuroptera: Myrmeleontidae) species from the Czech Republic.-*Acta Musei Moraviae, Scientiae biologicae* (Brno). 2015. Vol. 100(1). P. 17-22. Режим доступа: https://www.entomologicalservice.com/files/100_Sumpich%202015_Three%20species%20of%20Neuroptera%20in%20the%20Czech%20Rep..pdf
9. Захаренко А. В., Кривохатский В. А. Сетчатокрылые (Neuroptara) европейской части бывшего СССР. *Известия Харьковского энтомологического общества*. 1993. Т. 1, Вып. 2. С. 34-83. Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhet_1993_1_2_5
10. Кривохатский В. А. Муравьиные львы (Neuroptera: Myrmeleontidae) России. Санкт-Петербург-Москва: Товарищество научных изданий КМК, 2011. 334 с. Режим доступа: https://lacewing.tamu.edu/neuropterida/neur_bibliography/edoc12/krivokhatsky2011ref14585-13375.pdf

¹ Державний природознавчий музей НАН України, м. Львів

e-mail: anna.serediuk@gmail.com

² ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

e-mail: alexander.mateleshko@uzhnu.edu.ua